

Statens vegvesen

Trafikalt grunnkurs i offentlig skoleverk

Endring i trafikkopplæringsforskriften fra 1. november 2020 – Bakgrunn og praktiske konsekvenser

Statens vegvesen
Trafikant og kjøretøy
Trafikant
Opplæring
8. januar 2021

Innledning

Trafikalt grunnkurs på 17 timer, ble innført som en obligatorisk del av føreropplæringen i 2003. Kurset er det første trinnet i opplæringen, uansett klasse, og skal legge til rette for at elevene kan utvikle seg til ansvarlige førere. I kurset rettes oppmerksomheten mot forståelsen av trafikken som system, aktørenes ulike forutsetninger, forhold som påvirker risikoen, førernes ansvar, og betydningen av selvinnsikt og selvkritisk vurdering. Fullført trafikalt grunnkurs gir rett til å øvingskjøre.

I 2005 ble det, gjennom tilpasninger i trafikkopplæringsforskriften, åpnet for at trafikalt grunnkurs også kunne tilbys i den offentlige skolen.

Som en oppfølging av Meld. St. 22 (2010-2011) *Motivasjon- Mestring- Muligheter* ble valgfaget trafikk, med 57 timer, innført i ungdomsskolen fra høsten 2013. En egen læreplan, som er fastsatt som forskrift av Kunnskapsdepartementet, beskriver det faglige innholdet i opplæringen. Et viktig poeng er at elevene får godkjent trafikalt grunnkurs gjennom valgfaget, og kan gå videre med føreropplæring. Valgfaget omfatter innholdet i trafikalt grunnkurs med unntak av delen «Trafikant i mørket». For at valgfaget skal kunne godkjennes som trafikalt grunnkurs, må skolen i tillegg til kravene som er fastsatt i læreplanen for valgfaget også oppfylle visse vilkår som er fastsatt i trafikkopplæringsforskriften. Høsten 2020 trådte en ny læreplan for valgfaget trafikk i kraft.

Omtrent 5 prosent av elevene på 9. og 10. trinn tar valgfaget, mange med mål om å skaffe seg trafikalt grunnkurs og dermed rett til å øvingskjøre.¹

Fra høsten 2013 har det altså etter trafikkopplæringsforskriften vært tillatt å gjennomføre trafikalt grunnkurs enten som et ordinært kurs, eller som en integrert del av valgfaget trafikk.

Vår intensjon har hele tiden vært at de to alternativene skulle eksistere side om side i offentlig skole i en overgangsperiode til valgfaget var godt implementert. På sikt skulle muligheten til å gjennomføre trafikalt grunnkurs som et eget kurs fjernes til fordel for gjennomføringen av trafikalt grunnkurs som en integrert del av valgfaget.

Den 3. juli 2020 sendte vi forslag til endring på høring. (Høringsdokumentene ligger her: <https://www.vegvesen.no/fag/publikasjoner/Offentlige-hoeringer/Hoering?key=2999866>).

Fra 1. november 2020 har ikke ungdomsskolene lenger mulighet til å tilby trafikalt grunnkurs som et 17-timers kurs. Trafikalt grunnkurs kan fra denne datoen kun tilbys som en integrert del av valgfaget trafikk (57 timer)

Hvilke regler gjelder fra 1. november 2020?

Trafikkopplæringsforskriften § 4-1 første ledd bokstav b) åpner for at offentlig skoleverk kan tilby trafikkopplæring mot vederlag. Etter tredje ledd kan det offentlige skoleverk gi obligatorisk opplæring i trafikalt grunnkurs.

For at opplæringen innenfor skoleverket skal være lovlig, må den falle inn under opplæringslova. Det vil si at den må være en del av skolens ordinære opplæringstilbud og underlagt tilsyn fra det offentlige skoleverket, jf. **trafikkopplæringsforskriften § 1-2** første ledd bokstav k).

Bakgrunnen for definisjonen er først og fremst at all forskriftsfestet trafikkopplæring må være underlagt tilsyn. Når opplæringen er en del av den offentlige skoles ordinære opplæringstilbud er opplæringen underlagt tilsyn fra skolemyndighetene. Gis opplæring av en trafikkskole, er det Statens vegvesen som har tilsynsansvaret.

¹ Ole J. Johansson, Torkel Bjørnskau (2018). *Evaluering av valgfaget trafikk*. TØI rapport 1660/2018. Oslo: Transportøkonomisk institutt

Noen svært få offentlige skoler er godkjente trafikkskoler. Disse følger regelverket for trafikkskoler.

En offentlig skole har ikke lov til å tilby trafikalt grunnkurs til elevene i deres fritid.

Etter trafikkopplæringsforskriften § 6-4 andre ledd kreves det godkjenning som trafikklærer, eller at læreren har pedagogisk utdanning som tilsvarer kravene til lærere i det offentlige skoleverk, spesialutdanning godkjent av Vegdirektoratet og førerett i klasse B for å kunne undervise på trafikalt grunnkurs som en integrert del av valgfag trafikk.

Etter trafikkopplæringsforskriften § 8- 5 kan trafikalt grunnkurs gjennomføres som en integrert del av valgfag trafikk forutsatt at:

- a) eleven går i niende eller høyere klassetrinn,
- b) eleven har vært til stede i minst 80 prosent av valgfagets 57 timer herunder hele førstehjelpsopplæringen,
- c) undervisningen ikke gjennomføres med flere enn 18 elever.

Trafikant i mørket inngår ikke som en del av valgfag trafikk og må gjennomføres som beskrevet i trafikkopplæringsforskriften § 8-1.

Begrunnelse for endringen

Vår intensjon har, som tidligere nevnt, hele tiden vært at muligheten til å gjennomføre trafikalt grunnkurs som et 17- timers kurs i offentlig skole på sikt skulle fjernes til fordel for gjennomføringen av trafikalt grunnkurs som en integrert del av valgfaget.

Bakgrunnen er at regelverket for trafikalt grunnkurs ble utviklet og innrettet med tanke på opplæring i trafikkskolene, mens regelverket for trafikalt grunnkurs som en integrert del av valgfaget ble utviklet og innrettet med tanke på opplæring i det offentlige skoleverket.

Når vi nå har fjernet muligheten til å kunne gjennomføre trafikalt grunnkurs som et eget kurs i skoleverket, er regelverket blitt mer entydig, og det vil være tydeligere for skoleeiere og lærere hvordan valgfaget skal gjennomføres for å oppfylle trafikkopplæringsforskriftens krav.

Det gir også skoleverket muligheten til i enda større grad å kunne dra fordel av det potensialet som ligger i å gjennomføre trafikalt grunnkurs som en integrert del av valgfaget. Valgfaget er tenkt å gi en bredere og mer omfattende innføring. Ungdomsskolene har en unik mulighet til å spre opplæringen over hele skoleåret. En slik opplæring over tid vil være positiv med tanke på modning, refleksjon og å legge til rette for læring, og kan bidra til å styrke opplæringen som trafikk sikkerhetstiltak. Gjennom læreplanen legges det også til rette for muligheten til å fordype seg og integrere trafikk i andre fag.

Alder

Ved gjennomføring av trafikalt grunnkurs er det krav om at elevene må være 15 år. Trafikalt grunnkurs som en integrert del av valgfag trafikk kan gjennomføres på 9. eller 10. alderstrinn. Dette er gjort for å gi skoleverket handlingsrom til å tilrettelegge for at elevene kan få en mer omfattende og god opplæring, og fortsatt kunne starte øvingskjøring ved oppnådd minstealder.

Oppmøteprosent

Ved gjennomføring av trafikalt grunnkurs er det krav om hundre prosent oppmøte i 17 timer. Dersom eleven gjennomfører trafikalt grunnkurs som en integrert del av valgfag trafikk må eleven være til stede i minst 80 prosent av valgfagets 57 timer, herunder hele førstehjelpsopplæringen.

Kravet om oppmøteprosent må ses i sammenheng med at omfanget av valgfag trafikk er langt større enn det kurset som tilbys ved trafikkskolene. Videre må det ses i sammenheng med at innholdet i trafikalt grunnkurs er delt opp og spredt over hele skoleåret når det tas som valgfag. Gjennom læreplanen for valgfaget legges det også til rette for muligheten til å fordype seg og integrere trafikk i andre fag.

Gruppestørrelse

Trafikalt grunnkurs har en begrensning på maksimalt 16 elever. For å oppfylle intensjonen i trafikalt grunnkurs er det viktig at de metodene forskriften gir anvisning for benyttes. Dette forutsetter at antall elever ikke er for høyt. Samtidig har vi akseptert et noe høyere antall elever i valgfaget enn i trafikalt grunnkurs fordi elevene i større grad vil kjenne hverandre (og læreren), og at timeantallet er vesentlig høyere. For å tilpasse faget til den offentlige skolen har vi derfor satt grensen på 18 elever.

Trafikant i mørket

Av praktiske grunner er «Trafikant i mørket» tatt ut av valgfag trafikk, og elevene må gjennomføre denne delen på en trafikkskole.

Bakgrunnen er at det er vanskelig å gjennomføre denne delen lovlig i offentlig skole. For at opplæringen skal være i tråd med regelverket, må den falle inn under opplæringslova, dvs. være en del av skolens ordinære opplæringstilbud underlagt tilsyn fra det offentlige skoleverket.

Praktiske konsekvenser av endringen

Fra 1. november 2020 har ikke ungdomsskolene lenger mulighet til å tilby trafikalt grunnkurs som et 17- timers kurs. Trafikalt grunnkurs kan fra denne datoen kun tilbys som en integrert del av valgfaget trafikk (57 timer).

For at trafikalt grunnkurs skal bli godkjent som en del av valgfaget må både kravene i trafikkopplæringsforskriften og læreplanen for valgfaget være oppfylt.

Trafikant i mørket er ikke en del av valgfag trafikk, og må gjennomføres på en trafikkskole.

Eleven vil få utstedt bevis som gir rett til øvingskjøring etter at valgfaget er fullført og meldt inn.

Statens vegvesen
Postboks 1010 Nordre Ål
2605 LILLEHAMMER

Tlf: (+47) 22 07 30 00
firmapost@vegvesen.no

www.vegvesen.no

Tryggere, grønnere og enklere reisehverdag